Міністерство освіти і науки України

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Факультет психології

Кафедра соціальної роботи

На правах рукопису

Зеленько Анастасія Сергіївна

«Врахування психологічних особливостей підлітків, що вживають алкоголь у соціальній роботі з ними»

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра

соціальної роботи

Науковий керівник:

доктор психологічних наук, професор

Льовочкіна Антоніна Михайлівна

Допустити до захисту в ЕК

Кафедра соціальної роботи

Завідувач кафедри соціальної роботи

Кандидат соціологічних наук,

Люта Л. П.

_____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП. 4

РОЗДІЛ І. ПСИХОЛОГОЧІНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЩО ВЖИВАЮТЬ АЛКОГОЛЬ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ПРИЧИНИ ЦЬОГО ЯВИЩА. 6

1.1. Властивості алкоголю та його вплив на людський організм. 6

1.2. Визначення поняття підліткового алкоголізму. 7

1.3. Особливості організму в підлітковому віці та його реакція на алкоголь. .7

1.4. Вплив оточення на алкоголізацію серед молодого покоління. 8

1.5. Основні потенційні причини з яких підлітки вживають алкоголь. 10

1.6. Види та стадії підліткового алкоголізму. 12

1.7. Загальний стан, думки, почуття неповнолітнього алкоголізованого під час стану інтоксикації. 13

1.8. Теоретичні шляхи попередження проблеми підліткової алкоголізації. . .15

1.9. Порівняння українського та закордоннного досвіду в плані боротьби з підлітковою алкогольною залежністю. 16

1.10. Загальний вплив алкоголю на сім'ї. 18

1.11. Послуги, які соціальні працівники можуть надати підлітку, що вживає алкоголь. 19

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1. 21

РОЗДІЛ ІІ. ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ, ЩО ВЖИВАЮТЬ АЛКОГОЛЬ. 23

2.1. Методика та організація дослідження. 23

2.2. Емпіричне дослідження. Опитування. 25

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2. 36

РОЗДІЛ ІІІ. ПЛАН І АПРОБАЦІЯ ТРЕНІНГУ «ПРОФІЛАКТИКА ПІДЛІТКОВОГО АЛКОГОЛІЗМУ». 38

3.1. План тренінгу. 38
3.2. Апробація тренінгу. 41
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3. 45
ВИСНОВКИ. 46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ. 49
ДОДАТКИ. 52

ВСТУП

Вживання алкоголю серед підлітків є проблемою, яка серйозно впливає на їх фізичне та психічне здоров'я, а також на соціальну адаптацію. Сьогодні питання використання психологічних особливостей підлітків, що вживають алкоголь у соціальній роботі для їх розуміння та ефективного втручання стає все більш актуальним і необхідним. Ця тема потребує глибокого аналізу та дослідження, щоб розробити відповідні стратегії та підходи до найкращої підтримки та допомоги підліткам у їхньому розвитку.

Перед нами стоїть завдання розкрити вплив вживання алкоголю на підлітків, виявити фактори, що спонукають їх до вживання алкоголю, та розглянути ефективні шляхи соціальної роботи з цією вразливою групою. Дане дослідження є ще більш актуальним, зважаючи на руйнівну дію алкоголю на молодий на не сформований підлітковий організм.

В підлітковому віці, алкоголь здатний порушити психіку підлітка та сприяти руйнації мозкових клітин. В дорослому віці, небезпека є меншою, через зрілість організму, та в загальному більшому опорі проти зовнішніх руйнуючих чинників.

Дослідження є основою для подальших досліджень і розробки програм і втручань, спрямованих на покращення якості життя підлітків і зменшення негативного впливу вживання алкоголю на їх життя.

Дане дослідження спрямоване на дослідження соціальних передумов алкоголізації підлітків, дане дослідження можна вважати актуальним, оскільки на сьогоднішній день, статистика в Україні, говорить про сумні цифри та високу чисельність підлітків які вживають алкоголь. Цифри і справді говорять про те, що ця проблема потребує якісного дослідження, заради визначення коректних способів профілактики проблеми, а можливо і її повноцінного викорінення.

Об'єкт дослідження – психологічні особливості підлітків, що вживають алкоголь та можливі причини алкоголізації.

Предмет дослідження – алкоголізація підлітків.

Мета дослідження – з'ясувати, чи які спільні психологічні особливості у підлітків, що вживають алкоголь та визначити, чи можна повністю запобігти алкоголізації підлітків або хоча б зменшити випадки підліткового алкоголізму.

Завдання – організувати процес дослідження, а саме - зібрати та вивчити необхідну теоретичну інформацію, провести опитування, яке саме і допоможе визначити психологічні особливості підлітків, що вживають алкоголь, та в свою чергу віднайти механізми що здатні попередити даний процес серед підлітків.

Метод дослідження – опитування.

Практичне значення – результати цього дослідження покликані дослідити психологічні особливості підлітків, що вживають алкоголь, що є достатньо важливим аспектом, зважаючи на те який відсоток підлітків в Україні зловживає алкоголем. В той же час, це дослідження спрямоване на дослідження способів запобігання підліткового алкоголізму, а також заходів у сфері соціальної роботи для боротьби з алкоголізацією підлітків або її попередження.

Гіпотеза – перед початком дослідження мої очікування були такими – в Україні однозначно є проблема алкоголізації молодого населення, романтизація алкоголю зі сторони підлітків і не тільки, а також основними причинами, з яких підлітки починають вживати алкоголь – це деструктивне оточення, відсутність хобі та альтернативних занять, культ алкоголю у суспільстві та бажання таким чином самоствердитись.

РОЗДІЛ І. ПСИХОЛОГОЧІНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЩО ВЖИВАЮТЬ АЛКОГОЛЬ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ПРИЧИНИ ЦЬОГО ЯВИЩА

1.1 Властивості алкоголю та його вплив на людський організм

Алкоголь - це хімічна речовина, яка входить до складу багатьох алкогольних напоїв і має психоактивну дію на людину. Основною діючою речовиною алкоголю є етанол. Алкоголь може викликати широкий спектр фізичних і психологічних змін в організмі.

Одним із основних ефектів алкоголю є його руйнівний вплив на центральну нервову систему. Етанол впливає на мозок, пригнічуючи нервову діяльність і уповільнюючи мозкові процеси. Це може призвести до зниження уваги, концентрації та координації рухів, а також до порушення мови.

Алкоголь також може впливати на серце і кровоносну систему. Його вживання може призвести до підвищення артеріального тиску, серцевих аритмій і пошкодження серцевого м'яза. Тривале і зловживання алкоголем може призвести до розвитку хронічних захворювань серця. Органи шлунково-кишкового тракту також страждають від алкоголю. Він може викликати запалення слизової оболонки шлунка (гастрит) і печінки (гепатит), а важкий алкоголізм може призвести до цирозу печінки.

Крім того, алкоголь впливає на психічний стан людини. Він може викликати ейфорію, збудження, розслаблення, а в деяких випадках агресію, суїцидальні думки, апатію. Хронічне та надмірне вживання алкоголю може призвести до залежності, розвитку психічних розладів, зокрема депресії.

Важливо враховувати, що особливо вразливими до негативного впливу алкоголю можуть бути підлітки, органи і системи яких ще тільки розвиваються. Підлітковий алкоголізм є серйозною проблемою, оскільки цей період життя характеризується активним фізичним, емоційним і

психологічним розвитком, а алкоголь ставить під загрозу нормальний розвиток підлітка.

URL: https://www.who.int/publications/i/item/9789241565639

Загалом вплив алкоголю на організм людини досліджували у своїх роботах Максимова Н.Ю., Павелків В.Р., Спіріна Т. П., Щендригін О.М.

1.2 Визначення поняття підліткового алкоголізму

Визначення поняття підліткового алкоголізму полягає в описі специфічного стану, коли підлітки споживають алкогольні напої в шкідливих або надмірних кількостях, що може мати негативний вплив на їх фізичний, психічний і соціальний розвиток.

Підлітковий алкоголізм визначається як патологічний стан, в якому підлітки мають проблеми з контролем споживання алкоголю, проявляють залежність від нього та виявляють шкідливі наслідки внаслідок цього споживання. Це може включати регулярне і багаторазове вживання алкоголю, підвищену терпимість до нього, зниження контролю над споживанням, зміни в поведінці та настрої, навчальні та соціальні проблеми.

1.3 Особливості організму в підлітковому віці та його реакція на алкоголь

Підлітковий період є перехідним етапом між дитинством та дорослим життям, зазвичай триває від 12 до 18 років. В цьому віці підлітки відчувають бажання відігравати роль дорослих і займатися діями, які вони сприймають як дорослі, наприклад, вживати алкоголь або курити. Проте вони ще не мають повної зрілості та відповідальності, які характерні для дорослих. У підлітків спостерігається емоційна нестійкість, чутливість, сором’язливість, агресивність і тенденція до категоричних суджень. Організм підлітків перебудовується на фізичному, статевому, психічному та соціальному рівнях.

З урахуванням фізіологічних процесів, що відбуваються під час переходу до дорослості, вживання алкоголю має негативний вплив на організм підлітків. Воно погіршує імунітет, збільшує ризик розвитку злоякісних новоутворень, знижує шанси на майбутню репродуктивну здатність у дівчат та може впливати на статевий розвиток і сперматогенез у хлопців. [17]

Підлітковий організм знаходиться на етапі активного росту і розвитку, і вплив алкоголю на його фізіологію може мати довготривалі наслідки. Вживання алкоголю в цьому віці може негативно впливати на розвиток мозку та нервової системи, що може призвести до порушень когнітивних функцій, пам'яті, уваги та навчання. Крім того, підлітковий організм є більш вразливим до шкідливих впливів алкоголю, оскільки органи і системи ще не повністю сформовані і не готові до перенесення великого навантаження.

1.4 Вплив оточення на алкоголізацію серед молодого покоління

Українське суспільство має різні погляди на алкоголізацію серед молодого покоління. Більшість здоровомислячих людей вважають цю проблему серйозною і потребують її вирішення. Однак, існує ризик, що самі члени суспільства можуть погіршити ситуацію своїми неправильними діями в рамках цієї проблеми.

Наприклад, випадок української пари з 14-річним сином ілюструє складність проблеми і можливі шляхи її вирішення. Дитина вживає алкоголь та палить, має проблеми у школі та девіантну поведінку. Син відчуває недостачу батьківської підтримки та позитивного прикладу, а батько сам часто випиває. Батько суворо карає сина і вважає його безнадійним. Це призводить до того, що син відчуває відчуженість, тікає з дому і навіть грозиться покінчити життя самогубством.

Цей приклад демонструє, що проблема складна. Суспільство засуджує дитину за вживання заборонених речовин, але подальші дії не завжди правильні. Жорстке покарання не вирішує проблему, а лише поглиблює конфлікт. Батькам потрібно змінити свій спосіб життя та подати синові приклад. Важливо вести спокійну розмову з дитиною, дізнатися причини її поведінки і шукати вирішення проблеми. Жінкам, як матерям, може бути корисною активна роль у цьому процесі, оскільки вони зазвичай виявляють більше емпатії та менше жорстокості. Такий підхід може покращити ситуацію, а не засудження і застосування фізичної сили. [10]

Цей приклад показує, що часто суспільство неправильно реагує на подібні ситуації. Перш за все, якщо так вже склалось, що підліток почав активно вживати алкоголь, то потрібно розібратись у причині. Навряд чи дитина п’є від хорошого життя, тому потрібно дивитись глибше. Можливо батьки допускають багато помилок у вихованні своєї дитини, або підліток потрапив у компанію, де всі вважають вживання алкоголю показником крутості. Також можливо у підлітка виникли труднощі у навчанні, особистому житті або з самосприйняттям та сприйняттям життя, а через романтизацію алкоголю у соціальних мережах та медіа він вирішив, що це спосіб втекти від проблем або у стані сп’яніння він зможе додуматись як вирішити свої проблеми, або просто розслабитись і так зняти стрес. Слід провести бесіду з підлітком, якщо дитина не хоче це обговорювати з батьками, то слід звернутись до спеціаліста, який зможе знайти підхід до дитина та пояснити усю шкоду цієї звички та розказати про наслідки вживання. [14]

Дійсно, розуміння причин, чому підліток почав вживати алкоголь, є важливим кроком для допомоги йому. Якщо дитина не хоче обговорювати цю проблему з батьками, рекомендується шукати допомогу від спеціаліста, такого як психолог або нарколог. Варто їй пояснити, що візит психолога або нарколога – це не клеймо і ніхто його не буде засуджувати. Це навпаки показує, що підліток готовий змінюватись і ставати тільки краще.

1.5 Основні потенційні причини з яких підлітки вживають алкоголь

У підлітковому віці присутні прагнення до нових і незвичайних досвідів, бажання проявити дорослість та наслідувати звички та поведінку старших. Ці фактори можуть спонукати підлітків до спроби психоактивних речовин. Підлітки часто концентруються на своїх захопленнях та інтересах, які можуть бути дуже сильними і визначатися емоційними мотивами, а не розумовими рішеннями. [6]

Проблема алкоголізму є складною, а причини його поширення різноманітні. Дорослі люди зловживають алкоголем через різні фактори, такі як проблеми на роботі, фінансові труднощі та проблеми у особистому житті. У підлітків цей період є перехідним і пов'язаний з пошуком свого місця в житті і майбутніми перспективами. Ці роздуми можуть лякати, оскільки щось нове і невідоме створює нестабільність. До цього додається статеве дозрівання та біологічні зміни в організмі, пов'язані з гормонами. У дорослих такі фактори менш впливають, оскільки вони вже сформовані особистості і мають більше впевненості в майбутньому. Молодим людям необхідно знайти спосіб зменшити напругу та відсікти негативні думки іншим шляхом, інакше вони ризикують стати залежними від алкоголю. Враховуючи хімічний склад алкоголю, його вживання в підлітковому віці може призвести не тільки до психологічної залежності, а ще й фізичної. [20]

Отже, ми можемо виділити такі основні причини алкоголізації підлітків:

Соціальний тиск: Підлітки можуть відчувати тиск ровесників, щоб приєднатися до них у вживанні алкоголю. Бажання стати членом компанії та самоствердитись може спонукати їх до цього.

Експериментування: Підлітковий вік характеризується пошуком нових досвідів і випробуванням меж. Деякі підлітки можуть спробувати алкоголь з

цікавості або задля відчуття "дорослості". Це стан, якого вони ще не відчували, тим паче вони бачать як змінюється поведінка інших людей під впливом алкоголю і їм цікаво, як алкоголь зможе вплинути на їх свідомість.

Емоційні проблеми: Стрес, тривога, незадоволення власним життям або низька самооцінка, тим паче у підлітковому віці, можуть спонукати підлітків шукати втечі в алкоголь. Вони можуть використовувати його як засіб заспокоєння, втіхи або забуття проблем.

Сімейне середовище: Якщо в сім'ї підлітка є проблеми з алкоголем, це може впливати на його власну нахильність до вживання алкоголю. Наявність алкоголізму в родині може сприяти становленню поганої моделі поведінки та зростанню ризику розвитку залежності у підлітка. Зивчайно це не гарантує, що підліток однозначно буде вживати, але ризик набагато більший, тим паче якщо він з дитинства спостерігав як батьки вживають алкоголь.

Недостатня освіта про шкідливі наслідки: Брак належної освіти про наслідки вживання алкоголю може призводити до неправильного розуміння ризиків та небезпек, пов'язаних з алкогольним вживанням. Підлітки можуть не усвідомлювати потенційні проблеми, які можуть виникнути внаслідок вживання алкоголю, такі як погіршення здоров'я, проблеми з навчанням та соціальні негативні наслідки. Звичайно всі знають, що пити алкоголь – це погано, але слід пояснити підліткам чому саме це шкідливо, показати результати безрозсудливого вживання алкоголю.

Медійний вплив: Реклама, фільми та інші форми медіа можуть пропагувати споживання алкоголю як звичайну частину соціального життя та джерело задоволення. Це може створювати у підлітків спотворене уявлення про нормальність та безпечність алкогольного вживання.

Легка доступність: Необхідність досягнення певного віку для купівлі алкоголю може бути проігнорована, особливо якщо є недостатній контроль з боку дорослих. Підлітки порушують закон купляючи алкоголь по підробленим документам або просячи когось повнолітнього купити їм його. Це робить алкоголь доступним для підлітків у будь-який момент.

1.6 Види та стадії підліткового алкоголізму

Підлітковий алкоголізм можна розглядати як процес, що складається з кількох стадій. На першій стадії, відомої як "Початкова фаза", підліток відкриває для себе, що алкоголь може покращити його настрій і сприяти розслабленню. Це особливо важливо для підлітків, оскільки, як вже було зазначено вище, вони зіткнулися з такими проблемами, як незрозуміння соціумом, проблеми з навчанням або/та однолітками, непорозуміння з сім'єю, невзаємне кохання. В цьому віці підлітки ще не мають стабільних поведінкових стратегій або достатнього досвіду, як справлятися з неприємностями. Вони зіштовхуються з новими ситуаціями і не знають, як на них реагувати, що призводить до стресу. Для них алкоголь може стати єдиним засобом розслаблення від наявних проблем. Спочатку дитина п'є, щоб розслабитися, але не приділяє уваги наслідкам чи можливому ризику звикання, поки алкоголь продовжує виконувати свою функцію розслаблення. [18]

У другій стадії, неповнолітня особа, свідомо або несвідомо, постійно прагне збільшити дозу спиртного, що призводить до більш частого та безвідповідального споживання та стану перепою. Це може бути викликано особливостями організму підлітків і хімічним складом алкоголю.

Третя стадія, відома як «вирішальна фаза», характеризується втратою контролю над собою підлітком. Вони можуть пити протягом кількох днів поспіль та вважати це за розвагу. Підліток вже не може приховувати свій стан. На цьому етапі часто спостерігається серйозне осудження з боку суспільства, батьків, вчителів та родичів, а як можна зауважити з попередньої інформації, питання пов'язані із суспільством та його нерозумінням/неприйняттям, мають найбільш ранимий ефект на неповнолітнього.

Оскільки негативне ставлення та неприйняття з боку суспільства мають значний вплив на підлітка, він може продовжувати вживання алкоголю, щоб

врятуватися від проблем,бо це вже відомий йому спосіб. У цій ситуації важливо, щоб батьки, вчителі та інші члени суспільства не добивали підлітка засудженнями, а допомогли йому вибратись з цього стану. Важливо підмітити, що прийняття неповнолітньої пиятики неприпустиме, але зауваження повинні бути зроблені таким чином, щоб не замкнути підлітка в собі та не спонукати його до продовження небажаної поведінки.

Існує ще четверта стадія, відома як "Кінцева фаза", яка може відноситись як до повнолітніх, так і до неповнолітніх осіб. У цій стадії особа стає повністю залежною від алкоголю. Вона не може розпочати свій день без споживання алкоголю, навіть вранці. Відсутність алкоголю викликає у неї погане самопочуття та дратівливість. Ця стадія може призвести до розладу особистості, серйозних проблем у соціальних зв'язках (сім'ї, відносинах, роботі) та повної втрати працездатності. Хоча ця стадія більш характерна для повнолітніх та дорослих осіб, підлітки також можуть потрапити в цю фазу.

1.7 Загальний стан, думки, почуття неповнолітнього алкоголізованого під час стану інтоксикації

Стан інтоксикації у неповнолітніх, які страждають від алкоголізму, має складну природу і впливає на їх загальний стан, думки і почуття. Як вже було зазначено, під час такого стану у неповнолітніх збільшується бажання та пристрасть до споживання алкоголю. Вони можуть бути малозацікавлені можливими наслідками, такими як руйнування відносин з близькими і родичами через залучення до цього негативного явища, або проблеми зі здоров'ям, оскільки їх спонукає тільки орієнтація на отримання більшого задоволення. У таких осіб спостерігається низький рівень самоконтролю. [11]

Під час стану інтоксикації у неповнолітніх спостерігається зміна зовнішнього вигляду або фізичних ознак. Це включає втрату ваги, вигляд невиспаності і втомленості, появу мішків під очима і почервоніння в області щік. Часто спостерігаються супутні симптоми, такі як нудота, хронічні

головні болі, проблеми з кишківником і травною системою, а також епізоди позиву до блювоти.

Оскільки розглядається психологічний аспект даної проблеми, важливо зазначити, що під час стану інтоксикації особа не здатна чітко мислити та оцінювати ситуацію з критичною або раціональною перспективою. Як вже було зазначено, підлітки переважно керуються бажанням отримати більше алкоголю. Однак, варто відзначити, що під час такого стану у них також можуть бути окремі сформовані думки.

Таким чином, фізичний вигляд та фізичні ознаки супроводжуються різними симптомами, а психологічний аспект характеризується втратою чіткого мислення та жагою до отримання більше алкоголю, хоча можуть існувати окремі сформовані думки. [21]

Під час стану інтоксикації у неповнолітніх можуть виникати окремі сформовані думки, але питання полягає в тому, наскільки вони відповідають дійсності. Наприклад, більшість неповнолітніх під час інтоксикації можуть уявляти, що всі навколо них винні у їхніх проблемах. Вони можуть не відчувати провини за свої дії і вважати їх коректними та адекватними. Це може бути пов'язано з тим, що дитина реагує на негативні події в своєму житті, такі як критика від батьків або негативна оцінка у школі, шляхом вживання алкоголю і бачить це як спосіб звільнення або покарання себе, а також відповідальність за свої проблеми покладає на оточуючих.

Важливо відзначити, що незважаючи на те, що підлітки можуть пити, щоб отримати полегшення або забутися, вони фактично не досягають бажаного ефекту. Вживання алкоголю лише призводить до депресії і надмірних роздумів про минулі проблеми, які не приводять до розв'язання. Якщо неповнолітні п'ють самі, можуть виникати епізоди істеричного сміху або періодичного плачу. Зрозуміло, що великі кількості алкоголю є шкідливими для неповнолітніх і сприяють загальному занепаду біологічних функцій та нервової системи, особливо в молодому віці. [13]

У великих компаніях, де регулярно відбувається вживання алкоголю, алкоголізовані особи зазвичай не сприймають інших учасників як справжніх друзів, а лише як знайомих, з якими вони спілкуються через спільне захоплення алкоголем. Хоча можуть звучати фрази про дружбу та позитивні відносини, часто ці слова не мають реальної основи і використовуються для підкреслення атмосфери випивки. Справжня мета людей, які беруть участь у таких подіях, полягає в досягненні стану алкогольної інтоксикації.

Загальний стан неповнолітньої алкоголізованої особи є дуже складним та непередбачуваним. Він залежить від попереднього досвіду підлітка, його сили волі та загальної ситуації в його житті. Важливо зазначити, що споживання алкоголю має значний негативний вплив на загальний стан підлітка і спотворює його фізично та психологічно. [12]

1.8 Теоретичні шляхи попередження проблеми підліткової алкоголізації

Одним з найпоширеніших способів запобігання проблемам пов'язаним з алкоголем у неповнолітніх є виховання батьків і на скільки вони зроблять своїх дітей свідомими щодо цієї проблеми. Сім'я, як соціальна інституція, має потенціал впливати на дитину більше, ніж будь-яка інша установа, включаючи школу. Батьки, які вміють грамотно доносити інформацію своїм дітям і мають з ними довірливі стосунки, зможуть створити надійну основу для виховання цілеспрямованих та відповідальних членів суспільства, які уникають зловживання алкоголем. [19]

Один з основних методів запобігання алкоголізації у неповнолітніх з боку їх сім'ї, зокрема батька та матері, полягає у наданні уваги і підтримки дитині. Це може включати збереження зв'язку з дитиною, виявлення інтересів до захоплень дитини, підтримку її академічного успіху і допомогу з домашніми завданнями. Основною ідеєю є те, що батьківська увага є ефективним інструментом для запобігання проблемам, пов'язаним з

алкоголем. Недостатня увага з боку батьків може сприяти зловживанню алкоголем та розвитку алкоголізації у їх дитини. [9]

Відносно шкільних психологів, можна зазначити, що хоча в теорії вони мають надавати необхідну допомогу дітям, на практиці існують випадки, коли цього не відбувається. У деяких випадках шкільні психологи не є достатньо кваліфікованими або не мають належної освіти у своїй галузі. Незважаючи на це, вони продовжують працювати та використовувати лише обмежену частину свого професійного арсеналу, що може ускладнити вирішення проблем, таких як алкоголізація підлітка. Але варто зазначити, що узагальнювати тут недоречно, тому що з кожним роком в Україні все більше уваги приділяється освіті та психологічному здоров'ю дітей. Особливо актуальною сфера психології стала під час війни і буде після перемоги.

1.9 Порівняння українського та закордоннного досвіду в плані боротьби з підлітковою алкогольною залежністю

Для успішного лікування неповнолітніх, що страждають від алкозалежності, західні експерти рекомендують спочатку зосередитися на лікуванні у сімейному оточенні, а потім використовувати відповідні заклади. Батьки американських дітей часто застосовують кілька методів у звичайних побутових умовах:

Позбавлення від токсичних однолітків: батьки обмежують зв'язки дитини з однолітками, які погано впливають на неї і можуть підтримувати її алкогольну залежність.

Уникання небажаних місць: якщо батьки вирішили вибратись на сімейний відпочинок разом з дитиною, то найкращим варіантом буде піцерія,сімейне кафе, боулінг або інші будь-які заклади, де не відбувається нерозумне зловживання алкоголем. Якщо навкруг підлітка всі дорослі будуть випивати, то це може його спокусити також спробувати, тим паче якщо в таке місце його привели батьки – люди, які є для нього прикладом.

Зайняття новими заходами та активностями: пошук нових захоплень може допомогти знизити ймовірність повторного вживання алкоголю, дозволяючи дітям відкривати нові речі та знайомитися з новими людьми.

Зміна номера телефону: це може полегшити підлітку обірвати всі зв'язки з деструктивною компанією, члени якої зловживали алкоголем.

Окрім цих практичних дій, існують різні види терапії, які широко застосовуються в західних країнах:

Вікове лікування: врахування віку дитини визначає вибір вікової програми лікування.

Тривале лікування: Довгострокове лікування є ефективнішим для молодих людей, порівняно з короткостроковими або амбулаторними програмами.

Гендерно-специфічне лікування: Гендерно-специфічна терапія враховує різницю між чоловіками та жінками у впливі алкоголю та забезпечує спеціалізовану підтримку для кожної групи.

Подвійна діагностика: Багато людей, які борються з алкогольною залежністю, також мають супутні розлади психічного здоров'я. Центри лікування подвійної діагностики допомагають лікувати як зловживання речовинами, так і проблеми психічного здоров'я одночасно.

URL: https://sobercollege.com/addiction-blog/dealing-with-alcoholic-son-or-daughter/

Український досвід має певні недоліки, одним з яких є відсутність чіткого алгоритму дій, як у американських сім'ях. Такий алгоритм є важливим, оскільки він допомагає запобігти подальшому розвитку негативних обставин і зверненню до лікарень та наркологічних центрів. Українські сім'ї часто використовують жорсткі покарання для дітей, що є неправильним підходом, оскільки це не вирішує проблему, а загострює її. Українським сім'ям варто взяти на увагу досвід американських сімей і впроваджувати такі кроки, як мінімізація використання соціальних мереж, уникання токсичних компаній та інші. Це допоможе уникнути поширення

проблеми підліткового алкоголізму та зменшить навантаження на відповідні центри, підвищуючи якість їх роботи.

1.10 Загальний вплив алкоголю на сім’ї

Алкоголь та сімейні проблеми мають тісний зв'язок, що впливає не лише на тих, хто споживає алкоголь, але й на інших членів сім'ї. Алкоголізм призводить до розриву шлюбів і конфліктів між членами сім'ї. Вживання алкоголю впливає на сімейний бюджет, призводить до насильства, занедбання дітей та погіршення їхнього здоров'я, роблячи життя сім'ї нещасливим.

Понад сімдесят відсотків одружених людей, які вирішують конфлікти застосовуючи фізичну силу страждають від алкоголізму. Це впливає на їхні стосунки з дітьми. У сім'ях, де є алкоголізм, часто виникають почуття провини, гніву, тривоги та занепокоєння. Члени сім'ї можуть навіть шукати юридичний захист через почуття небезпеки. Крім того підліток, який бачить таку модель поведінки у сім’ї може перейняти її на себе і в майбутньому проживати цей самий сценарій вже зі своєю сім’єю.

Батьки з алкогольною залежністю важко виконують свої батьківські обов'язки, проводячи багато часу поза домом. Це призводить до пропуску важливих подій в житті дітей, а діти відчувають себе незахищеними та в небезпеці. У цих сім'ях діти стикаються з депресією і навіть звинувачують себе за поведінку своїх батьків. Алкоголь впливає на поведінку батьків, створюючи проблеми вдома, і це негативно впливає на дітей, які можуть не досягати успіху в навчанні, досвіджувати фізичне та емоційне насильство та приймати батьківські обов'язки у молодшому віці.

Діти, яких виховують батьки з алкогольною залежністю, зазнають численних труднощів у житті. Вони можуть страждати від фізичного та емоційного насильства, бути занедбаними, мати проблеми з освітою та

страждати від соціальної ізоляції. Крім того, вони можуть перейняти на себе шкідливі звички та втрачати можливість на нормальний розвиток у стабільному та безпечному середовищі.

Ці проблеми, пов'язані з алкоголізацією потребують серйозної уваги та підтримки від сім'ї, суспільства та фахівців. [16]

1.11 Послуги, які соціальні працівники можуть надати підлітку, що вживає алкоголь

Соціальна робота з підлітками є важливою сферою професійної діяльності, спрямованою на надання підтримки та допомоги молоді. Основна мета соціальної роботи з підлітками полягає в покращенні їхнього благополуччя, соціально-емоційного розвитку, а також підтримці їхнього включення в суспільство.

Соціальні працівники можуть надати підлітку, що вживає алкоголь, різноманітні послуги та підтримку для допомоги йому змінити свою поведінку та подолати проблеми, пов'язані з алкоголем. Деякі з можливих послуг включають:

Індивідуальна консультація: Соціальний працівник може працювати з підлітком один на один, надаючи йому можливість висловити свої переживання, обговорити причини споживання алкоголю та допомогти розробити стратегії зміни поведінки.

Освітні програми: Соціальні працівники можуть проводити освітні заходи та тренінги щодо наслідків вживання алкоголю, ризиків і здорового способу життя. Вони також можуть пропонувати інформацію про доступні ресурси та програми підтримки.

Робота з сім'єю: Соціальні працівники можуть співпрацювати з сім'єю підлітка, щоб зрозуміти фактори, що сприяють споживанню алкоголю та визначити шляхи покращення сімейних стосунків та підтримки підлітка.

Допомога лікаря: Якщо необхідно, соціальний працівник може направити підлітка на консультацію до спеціалістів, таких як нарколог або психолог, для отримання додаткової медичної та психологічної підтримки.

Розвиток навичок: Соціальні працівники можуть надати підлітку навички управління стресом, побудови позитивних міжособистісних відносин, прийняття рішень та інші навички, які можуть допомогти йому змінити свою поведінку та покращити якість життя.

Соціальному працівнику, спостерігаючи за підлітками, схильними до вживання алкоголю, важливо:

1. Побудова зв'язків і зміцнення довіри: по-перше, важливо встановити довірливі відносини з підлітком, виявляючи інтерес до його життя та думок, налагодити відкрите спілкування, щоб підліток відчував себе комфортно, висловлюючи свої думки та почуття.
2. Поділитись занепокоєнням: висловити свою стурбованість щодо вживання алкоголю та зосередитися на здоров'ї та благополуччі підлітка. Важливо показати, що фахівець соціальної роботи дбає про його здоров'я і що його алкоголізація згубно позначиться на його майбутньому.
3. Дізнатись чому: спробувати зрозуміти, чому підліток почав пити. Ставити відкриті запитання, виявляти співчуття та слухати без засудження. Серед можливих причин – роздратування, стрес, сімейні проблеми або негативний вплив однолітків.
4. Проінформувати: пояснення підлітку про шкідливий вплив вживання алкоголю на фізичне та психічне здоров'я. Поговорити про ризики, пов'язані з невідповідним вживанням алкоголю в ранньому віці, такі як проблеми зі здоров'ям, школою, стосунками тощо.
5. Розказати підлітку про установи, де йому можуть надати підтримку та/або лікування.

Висновки до розділу 1

Як вже було не раз зазначено, алкоголь є серйозною проблемою для української молоді, завдаючи шкоди їхньому здоров'ю та майбутнім можливостям. Українське суспільство часто не допомагає вирішити цю проблему, але правильний підхід полягає в розумінні та допомозі молоді. Підлітки зловживають алкоголем через нерозуміння, відсутність самосвідомості, невизначеність та страх перед майбутнім. Україна має високу статистику підліткового алкоголізму, частково через негативний вплив батьків. Батьки можуть допомогти, включаючи дітей у гуртки та секції, які заповнюють вільний час та уникнуть споживання алкоголю з нудьги. Вирішення проблеми національного рівня займе багато часу, але залежить від зусиль громадян та батьків, які можуть покращити ситуацію.

Проблема алкоголізму серед підлітків в Україні потребує негайних заходів для її вирішення. Перш за все, необхідна ефективна просвітницька робота серед молоді щодо негативних наслідків вживання алкоголю. Соціальні працівники можуть проводити інформаційні кампанії, тренінги та лекції для учнів, батьків та вчителів з питань алкоголю та його впливу на здоров'я та життя.

Для підлітків, які вже вживають алкоголь, соціальні працівники можуть надати різноманітні психологічну підтримку та консультації. Вони можуть допомогти зрозуміти причини, що спонукають до вживання алкоголю, та спільно з підлітком розробити стратегії подолання залежності. Соціальні працівники також можуть забезпечити посилання на спеціалізовані медичні заклади або групи підтримки, де підліток зможе отримати додаткову допомогу та терапію.

Крім того, соціальні працівники можуть співпрацювати зі школами, молодіжними центрами та громадськими організаціями для створення альтернативних програм та занять для підлітків. Це можуть бути спортивні

секції, художні гуртки, волонтерські проекти та інші заходи, що зацікавлять молодь та забезпечать здорові форми відпочинку.

Крім наведених послуг, соціальні працівники також можуть сприяти впровадженню політик та законодавчих змін, спрямованих на зменшення доступу підлітків до алкоголю. Такі заходи в комбінації зі свідомою та активною позицією суспільства та батьків можуть значно зменшити проблему алкоголізму серед молоді в Україні.

РОЗДІЛ ІІ. ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ, ЩО ВЖИВАЮТЬ АЛКОГОЛЬ

2.1 Методика та організація дослідження

Метод опитування є одним із найпоширеніших методів дослідження, який використовується для збору даних від окремих осіб або груп населення. Цей метод заснований на використанні структурованих питань, на які респонденти дають відповіді.

Опитування можна проводити у формі анкет, інтерв'ю або електронних таблиць, залежно від контексту та цілей дослідження. Розроблені питання можуть бути закритими (оберіть варіанти відповідей) або відкритими (використайте текстові відповіді). Загалом метод «опитування» є потужним дослідницьким інструментом, який дозволяє збирати широкий спектр інформації від ваших респондентів.

Задля проведення даного дослідження, було створено опитувальник, щоб визначити потенційні причини вживання алкоголю підлітками, їхні психологічні особливості. У опитуванні взяли участь 42 людини різної вікової категорії та соціального статусу. Було прийнято рішення створити опитування за допомогою «Гугл-форми» та поширити у соціальних мережах для більшого охоплення. Метод «опитування» було обрано з кількох причин.

По-перше, опитування є ефективним засобом збору інформації від багатьох людей одночасно. Це дозволяє отримати широку та репрезентативну вибірку відповідей, що підвищує надійність результатів.

По-друге, опитування дозволяють збирати дані від різних груп і категорій людей, які допоможуть зрозуміти різні точки зору та перспективи.

По-третє, опитування є відносно швидкою формою збору даних. Використання онлайн-платформи або електронної анкети дозволяє збирати відповіді та ефективно обробляти дані.

Нарешті, опитування дають можливість збирати як кількісну, так і якісну інформацію. Було також застосовано запитання з варіантами відповіді так/ні, питання з вибором кількох варіантів відповідей, щоб отримати конкретні дані, але надано пріоритет відкритим запитанням для того, щоб надати респондентам можливість виразити свої думки у повній мірі.

Використання соціальних мереж для опитувань має кілька переваг. Соціальна мережа має велику базу активних користувачів, що дозволяє охопити широку аудиторію в дослідженнях. Це дозволяє отримувати різноманітні відповіді від різних людей.

Також проводити опитування в соціальних мережах зручно і ефективно. Завдяки різноманітним функціям соціальних мереж можна легко створювати запити на опитування та поширювати їх серед своїх контактів або пов'язаних груп і спільнот. Це дає можливість швидко зібрати багато відповідей за короткий проміжок часу. Соціальні мережі надають можливість збирати дані в різних форматах. Можна використовувати текстові запитання, двійкові запитання, шкали відповідей та інші типи запитань, щоб отримати потрібні дані для свого дослідження.

І остання перевага, але не за важливістю, це те, що соціальні мережі дозволяють збирати дані анонімно, коли це необхідно. Це гарантує, що респонденти будуть більш чесними та відкритими у своїх відповідях.

2.2. Емпіричне дослідження. Опитування

Опитувальник містить в собі оптимальну кількість питань, а саме - 12. Його назва - "**Опитувальник на визначення психологічних особливостей підлітків, що вживають алкоголь**". Під час проведення опитування було прийнято рішення дотримуватись конфіденційності, так як практика конфіденційності є широко поширеною під час даного роду досліджень.

В опитуванні взяли участь 42 особи. Найбільша вікова категорія опитуваних – 19-21 рік (66,7 %), далі 21-40 років (23,8 %), у проміжку 16-18 років (4,8 %) та 13-15 років і більше 40 років по (2,4 %).

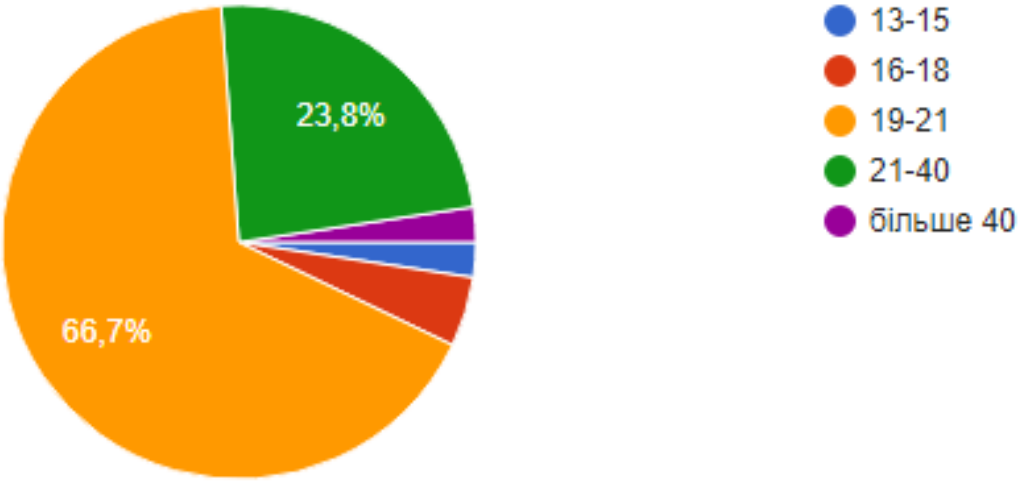

Рис. 2.1. Вікові характеристики вибірки.

На питання «**На вашу думку, чи існує в Україні проблема алкоголізації молодого населення?**» 37 опитуваних (88,1 %) відповіли позитивно, і лише 5 (11,9 %) негативно. Ці дані свідчать про те, що більшість опитуваних вважають, що існує проблема алкоголізації серед молодого населення в Україні. Це високий відсоток людей, які погоджуються з даною проблемою. Тим самим, це може свідчити про наявність серйозних

занепокоєнь щодо споживання алкоголю серед молоді та його впливу на суспільство. Загалом, результати опитування свідчать про те, що серед молодих та дорослих людей існує свідомість про проблему підліткового алкоголізму, проте потрібно звернути більшу увагу на інформування молодшої вікової групи та розширення свідомості серед усіх учасників суспільства.

І очевидно, що така проблема дійсно існує в суспільстві, навіть не тільки в Україні, а й усьому світі. В одному із питань респондентом було зазначено, що на сьогоднішній день він проживає у Європі і там дозволено продаж слабоалкогольних напоїв людям, що досягли 16 років. Саме у цьому віці дуже слабка психіка і споживання алкоголю може значно вплинути на розвиток підлітка.

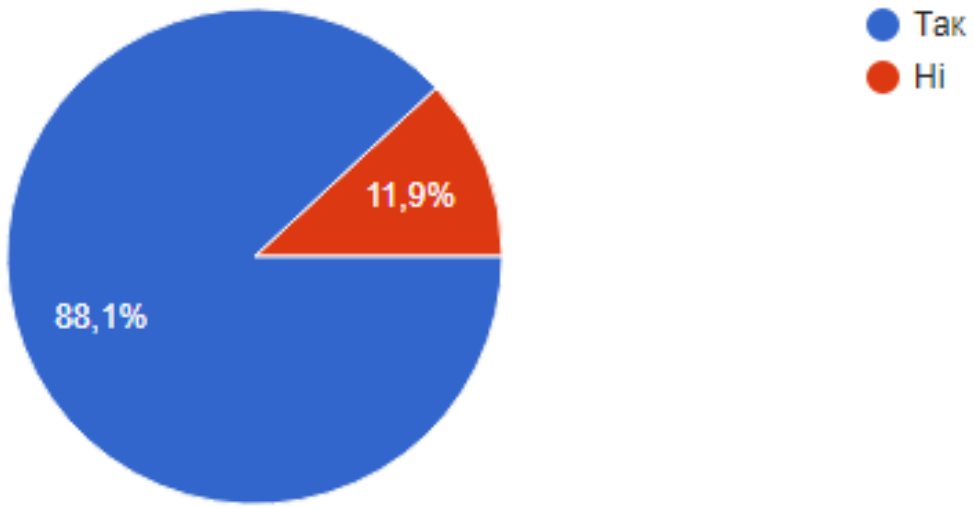

Рис. 2.2. Думка респондентів про наявність проблеми алкоголізації молодого населення.

На питання «**Ви вживаєте алкоголь?**» 38 опитуваних (90,5 %) відповіли «Так» і 4 (9,5 %) – «Ні». Серед опитуваних є вікова категорія 13-15 років (одна людина), також 2 людини вікової категорії 16-18 років, всі вони відповіли, що вживають алкоголь. Це підтверджує те, що таки існує проблема алкоголізації молодого населення.

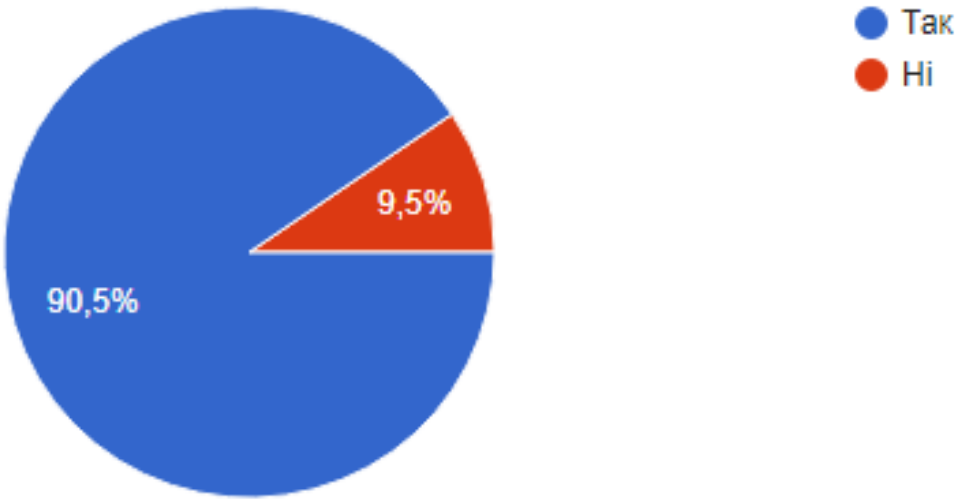

Рис. 2.3. Співвідношення респондентів, що вживають алкоголь, і що не вживають.

На питання «**Якщо Ви відповіли так, скажіть, як часто ви вживаєте алкоголь?**» відповіли 38 людей, що співпадає з кількістю респондентів, які відповіли позитивно на попереднє питання про вживання алкоголю. Маємо макі результати: 14 людей (36,8 %) вживають алкоголь кілька разів на тиждень, 12 людей (31,6 %) – кілька разів на місяць, 6 респондентів (15,8 %) вживають алкоголь раз на тиждень, 5 (13,2 %) – рідко (менше разу на місяць) і одна людина (2,6 %) відповіла, що вживає алкоголь щодня. Одна людина, що відноситься до вікової категорії 13-15 років відповіла, що вживає алкоголь кілька разів на тиждень. В такому віці взагалі не можна вживати алкоголь і тут виникає безліч питань, таких як «Чому за підлітком не стежать батьки?», «Як підлітку вдається купляти алкоголь або де він його може отримати?», «Що призвело до такого частого вживання алкоголю і вживання взагалі?». Також, завдяки цьому питанню ми можемо зробити висновок, що більшість респондентів вживають достатньо часто.

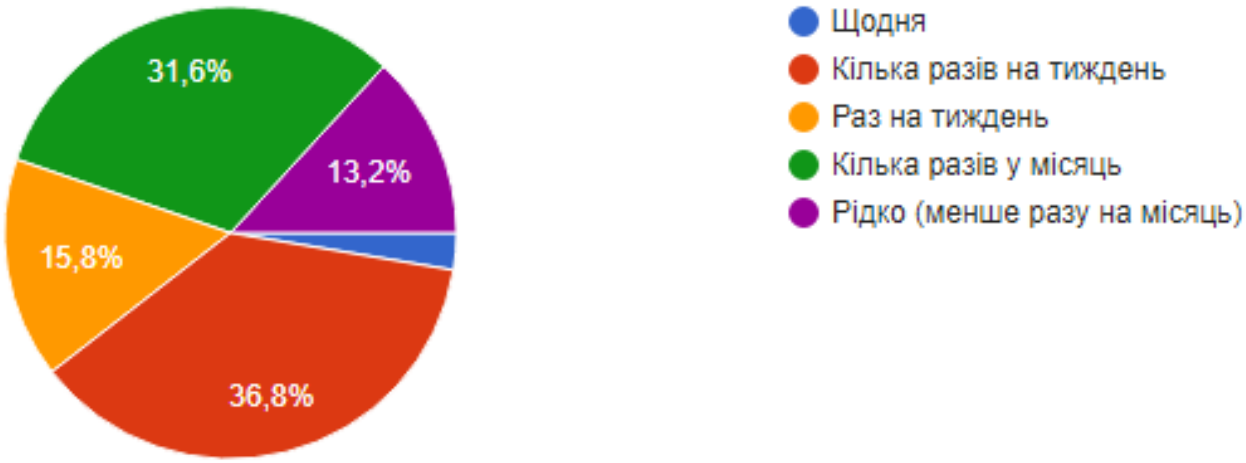

Рис. 2.4. Частота вживання алкоголю респондентами, що вживають алкоголь.

На питання «**Чи спостерігали ви у себе або когось іншого які-небудь негативні наслідки від вживання алкоголю?**» можна було обрати декілька відповідей і ми маємо такі результати: 23 людини (54,8 %) відповіли, що спостерігали фізичні негативні наслідки. Це можуть бути такі проблеми, як погіршення фізичного здоров'я, печінкові проблеми, серцево-судинні захворювання та інші шкідливі впливи на органи та системи організму. 31 людина (73,8 %) відповіла, що спостерігали психологічні негативні наслідки. Це можуть бути такі проблеми, як зниження настрою, тривожність, апатія, дереалізація, проблеми з психічним станом, збільшена ризикована поведінка та інші психологічні впливи. 21 людина (50%) відповіли, що спостерігали соціальні негативні наслідки. Це можуть бути проблеми взаємин з родиною, друзями, партнерами, навчальним середовищем, юридичні проблеми та інші впливи на соціальний статус та життя особи. 6 (14,3 %) людей відповіли, що не спостерігали негативних наслідків. Проте варто зауважити, що більшість з цих респондентів зазначили, що вживають алкоголь доволі часто (в середньому кілька разів на тиждень).Це може вказувати на недостатню усвідомленість про можливі негативні наслідки або недостатню увагу до впливу алкоголю на їх життя.

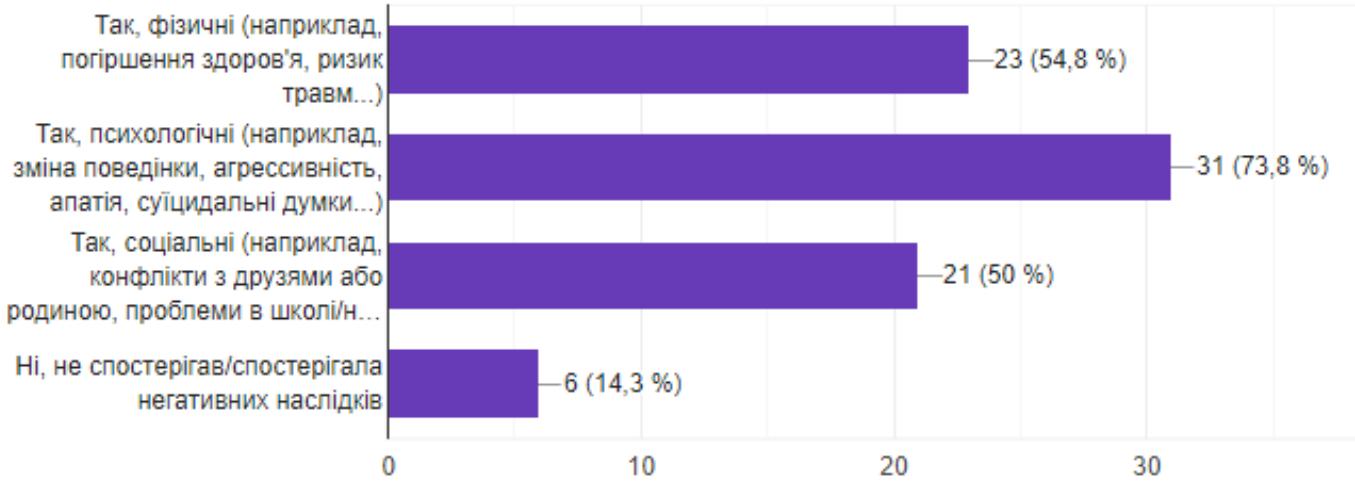

Рис. 2.5. Негативні наслідки від споживання алкоголю, що спостерігали респонденти.

На питання «**Чи відомі вам випадки продажу алкоголю неповнолітнім особам?**» 39 осіб (92,9 %) відповіли «Так» і 3 людини відповіли «Ні». Справді, існує проблема незаконного продажу алкоголю неповнолітнім особам, яка може мати серйозні наслідки для здоров'я та благополуччя підлітків. Особливо вразливі підлітки можуть мати доступ до алкоголю через такі незаконні джерела, як роздрібні магазини, бари, ресторани, вуличні продавці, старші друзі або знайомі. Для боротьби з незаконним продажем алкоголю неповнолітнім особам, важлива роль відводиться правоохоронним органам та регулятивним організаціям. Вони повинні активно контролювати додержання законодавства, накладати відповідні санкції на порушників і пропагувати свідоме ставлення до продажу алкоголю.

Продаж алкоголю неповнолітнім особам порушує законодавство і ставить під загрозу фізичне, психологічне та соціальне благополуччя підлітків.

Всі розуміють, що підлітки десь беруть алкоголь, найчастіше вони купляють його в маленьких кіосках, або просять незнайомих дорослих на

вулиці купити їм щось у магазині. Інколи навіть самі батьки купляють своїм дітям алкоголь під приводом «Краще вдома, аніж десь за гаражами». Також важливо залучити широку громадськість, включаючи батьків, вчителів, медичних працівників та інших осіб, які працюють з підлітками, до спільної дії для запобігання незаконному продажу алкоголю та створення безпечного та здорового середовища для зростання та розвитку молоді.

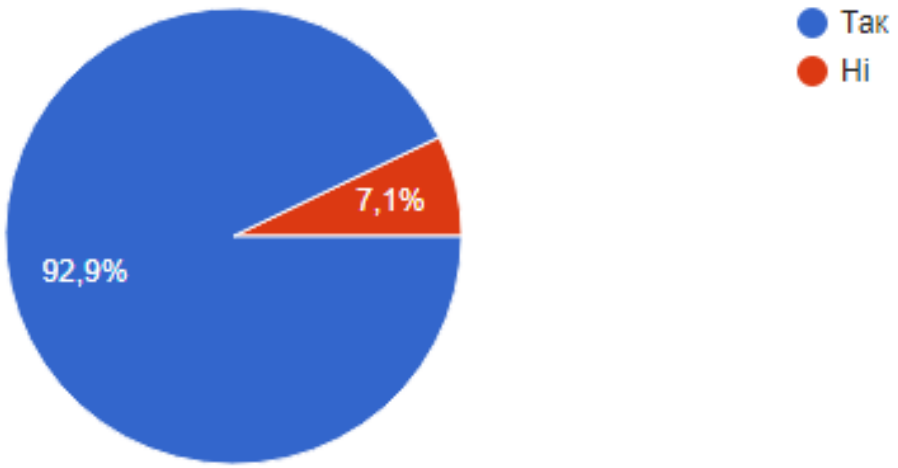

Рис. 2.6. Співвідношення респондентів, яким відомі випадки продажу алкоголю підліткам і респондентів, яким не відомі такі випадки.

На питання «**Чи є\були серед вашого оточення підлітки, які схильні до вживання алкоголю?**» 37 (88,1 %) відповіли «Так» і 5 (11,9 %) відповіли «Ні». За даними опитування, 88,1% респондентів зазначили, що у їхньому оточенні є або були підлітки, схильні до вживання алкоголю. Це висока частка і свідчить про розповсюдженість цього явища серед підлітків у досліджуваній групі.

Залишаються 11,9% респондентів, які вказали, що серед їхнього оточення немає підлітків, схильних до вживання алкоголю. Це може означати, що в їхньому конкретному оточенні це явище менш поширене або вони не мають прямих спостережень щодо цього.

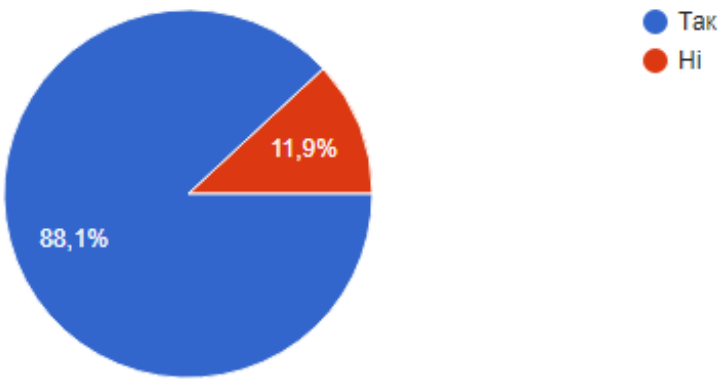

Рис. 2.7. Наявність у оточенні респондентів підлітків, що схильні до вживання алкоголю.

Питання «**Чому на вашу думку люди у підлітковому віці починають зловживати алкоголем**?» було без варіантів відповідей і кожен респондент висловлював власну думку. Маємо такі відповіді: нудьга або відсутність хобі, проблеми у сім'ї, школі, інших сферах життя, оточення підлітка («круті» компанії, батьки, що вживають алкоголь), бажання самоствердитись, спробувати щось нове, романтизація алкоголю у медіа, соціальних мережах, культура розпиття алкоголю у суспільстві, щоб «розлабитись», протест проти батьків, доступність алкоголю для підлітків, недостача контролю, психологічні травми. Один респондент відповів – «В Україні живемо. Самі розумієте.» і він же відповів, що вживає кожного дня і що ті підлітки що вживають вже зрозуміли життя, а ті, що не вживають – ще зрозуміють. Відразу в голові складається психологічний портрет людини, якій однозначно потрібна допомога спеціаліста. А взагалі, саме такі результати і очікувались. Особливо активно підлітки починають споживати алкоголь при переході у нову компанію (частіш за все учасники компанії мають девіантну поведінку), зміні оточення (новий навчальний заклад, переїзд). Також є такі випадки, коли підлітку або навіть дитині пропонують родичі спробувати на

сімейних застіллях чи з самого його дитинства показують, що алкоголь – це спосіб «розслабитись та повеселитись», демонструють, що це весело і що жодна вечірка не проходить без алкоголю. Є багато випадків, коли дитина переплутала воду та горілку. Помилкове споживання алкоголю дітьми, особливо якщо вони переплутали його з безпечною рідиною, є серйозним і небезпечним явищем. Такі випадки можуть мати негативні наслідки для здоров'я та безпеки дитини. Ось кілька ключових аспектів, які слід врахувати:

Небезпека отруєння: Алкоголь є отруйною речовиною для дітей, особливо великі дози або концентровані напої, такі як горілка. Випадкове споживання алкоголю може призвести до серйозного отруєння, що потребує негайної медичної допомоги.

Фізичні наслідки: Діти, які випивають алкоголь, можуть стикатися з різними фізичними проблемами, такими як погіршення координації рухів, зниження свідомості, проблеми з диханням, печінкові ушкодження та інші негативні ефекти на організм.

Екстрені заходи: У разі споживання алкоголю дитиною важливо негайно діяти. Викличте швидку медичну допомогу і повідомте про ситуацію. Не спробуйте викликати блювання самостійно, адже це може бути небезпечним. Забезпечте безпеку дитини та надайте першу допомогу, якщо є відповідні навички.

Попередження: Важливо попередити такі випадки, зберігаючи алкогольні напої на недоступному для дітей місці. Усі члени сім'ї, особливо ті, хто має дітей, повинні бути свідомі небезпеки і вживати заходи, щоб уникнути таких ситуацій.

Освіта: Розмова з дітьми про небезпеку алкоголю та правильне ставлення до нього є важливим елементом. Поясніть їм про шкідливі наслідки, навчіть розрізняти алкогольні напої від безпечних рідин, та вплив алкоголю на здоров'я та поведінку.

У таких випадках важливо негайно звернутися до медичних фахівців, а також забезпечити підтримку та розуміння дитині від близьких людей.

Далі було питання «**На вашу думку, які психологічні відмінності у тих підлітків, що вживають алкоголь і у тих, що не вживають?**». Маємо такі результати: ті, що вживають алкоголь більш агресивні, мають девіантну поведінку, нестачу самоконтролю і саморозвитку (іноді навіть деградують), схильні до необдуманих імпульсивних вчинків, більш інфантильні, депресивні, байдужі до власного майбутнього, мають меншу силу волі, ними легше маніпулювати, менш відповідальні, більш тривожні, більший протест, прагнення здобути позицію у своїй соціальній групі, більш комунікативні але менше схильні до навчання. зазвичай мають більше "друзів" і "прихильників", менш здатні до розвитку, не звикли виходити з зону комфорту, не мають культури поведінки, вузький світогляд.

Ті, що не вживають можуть бути більш адаптовані, більш зосереджені на навчанні, більш свідомі, мають вищу концентрацію, кращу пам'ять, зосередженість, більш відповідальні, більше часу витрачають на щось корисне, у них кращий стан здоров'я, є менш схильними до конформізму, мають кращу самооцінку, перфекціонізм, можливо, синдром «хорошої дівчинки/хлопчика, розуміння внутрішніх конфліктів.

Звичайно, якщо підліток не вживає алкоголь, то в нього більше шансів самореалізуватись в житті, більше бажання розвиватись і йому не потрібен алкоголь, щоб весело проводити час або відпочити. Під час вирішення проблем така людина критично мислить, не тікає від проблем.

Наступне питання було «**На вашу думку, якщо батьки підлітка зловживають алкоголем, він гарантовано буде вживати також?**»

Переважна більшість опитуваних написали, що не гарантовано, деякі також уточнили, що є більша імовірність вживання алкоголю в такому випадку. Також декілька осіб написали, що це може дати зворотній ефект і дитина таких батьків буде мати відразу до алкоголю. Лише одна людина

написала, що впевнена в тому, що дитина буде вживати в такому випадку. Також була відповідь, що підліток або буде пити все життя так само як батьки, або буде відчувати ненависть до алкоголю і бажати стати кращим за своїх батьків, забезпечити своїм майбутнім дітям повноцінне, щасливе дитинство. Приклад батьків може вплинути на підлітка та спонукати його до експериментів із вживанням алкоголю, особливо якщо він сприймає таку поведінку як норму. Але це не означає, що кожен підліток, чиї батьки вживають алкогольні напої, автоматично буде це робити.

Багато інших факторів можуть вплинути на рішення підлітка пити, наприклад освіта, оточення, соціальні взаємодії, самооцінка, інтереси та інші. Важливу роль також відіграють знання щодо небезпеки алкоголю та підтримка інших значущих дорослих.

Далі питання звучало так «**Як ви вважаєте, чи романтизують підлітки вживання алкоголю?**». Переважна більшість відповіла позитивно, одна людина написала, що не всі, і одна відповіла негативно. Деякі респонденти відповіли, що підлітки так само романтизують паління і що це взагалі проблема не лише у підлітків. На сьогоднішній день дуже сильно романтизується вживання алкоголю у соціальних мережах та фільмах, тому не дивно, що так багато людей відповіли, що підлітки романтизують алкоголь.

Останнім питанням було «**Як можна запобігти алкоголізації підлітків в Україні і чи це можливо взагалі?**». 10 респондентів відповіли, що це неможливо і декілька з них уточнили, що процес вже давно запущений, не тільки в Україні, а й у світі. 3 респондентів написали, що можливо цього запобігти лише повною забороною алкоголю, але це, на жаль, скоріш за все не можливо, принаймі в найближчі десятки років, тому що в нашому суспільстві, грубо кажучи, культ алкоголю. Решта відповідей були такими: важливо зберігати баланс у вихованні дітей між гіперконтролем і

відсутністю контролю, проводити тренінги для підлітків про шкоду алкоголю, більш строгі перевірки документів під час покупки алкоголю і штрафи магазинам, що продали підлітку алкоголь і дорослим, що купили його підліткам, освітня робота для дітей з раннього віку, а також для їх батьків, хороші психологи у школах і взагалі нормалізація походів до психолога у будь-якому віці, усунення культу алкоголю, розміщувати соціальну рекламу з яскравими зображеннями наслідків алкозалежності, популяризація різноманітних хобі, створення дозвілєвого простору для підлітків який зможе зацікавити, реалізувати потенціал і розважити так само як і ритуал випити з друзями ввечері, треба деромантизувати алкоголь та навчити батьків більше слідкувати за психічним здоров'ям дитини, створення «альтернативних» розваг для підлітків, а саме: безкоштовних спортивних комплексів і клубів, велопарків, культурних закладів і виставок, гуртків за інтересами тощо, заохочувати підлітків до діяльності у різних організаціях. В маленьких містах і селах підліткам немає де проводити вільний час і відпочивати, тому вони найчастіше проводять його за випивкою алкоголю. На мою думку, якби у підлітків були альтернативи, то ця проблема не була б такою актуальною. Звичайно усунути повністю вживання алкоголю, в тому числі підлітками, неможливо, але значно скоротити випадки алкоголізації більш ніж реально.

Висновки до розділу 2

Опираючись на теоретичну частину роботи було розроблено опитувальник з оптимальною кількістю питань (12 питань), питання були підібрані зважаючи на науковий апарат (об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження). Опитувальник було узгоджено із науковим керівником.

Гіпотеза щодо результатів дослідження була такою: в Україні однозначно є проблема алкоголізації молодого населення, романтизація алкоголю зі сторони підлітків і не тільки, а також основними причинами, з яких підлітки починають вживати алкоголь – це деструктивне оточення, відсутність хобі та альтернативних занять, культ алкоголю у суспільстві та бажання таким чином самоствердитись. Очікування повністю співпали з відповідями респондентів. Але й був невеликий відсоток опитуваних, які вважали, що проблеми алкоголізації молодого населення немає і вони не спостерігали негативних наслідків від вживання алкоголю. Також всі заходи по запобіганню вживання підлітками алкоголю, які запропонували опитувані були очікуваними, що не є дивним, бо ці заходи дійсно можуть покращити ситуацію і зменшити процент підлітків, що вживають алкоголь в Україні. Особливо треба звернути увагу на маленькі міста та села, тому що там зовсім немає де проводити дозвілля дітям та підліткам.

Було запропоновано зовсім заборонити алкоголь для того, щоб запобігти підлітковому алкоголізму. На мою думку, це реалізувати неможливо і від цього також будуть негативні наслідки у суспільстві. Наприклад, незаконний ринок, це може збільшити злочинність та підкріпити організовану злочинність. Також економічні наслідки: алкогольна промисловість є важливим сектором економіки, який створює робочі місця та приносить доходи уряду через податки. Заборона продажу алкоголю може призвести до економічних втрат, зокрема зменшення робочих місць та втрати податкових надходжень. Останнє – це соціальні проблеми. Заборона продажу алкоголю може призвести до появи незадоволеності серед тих, хто споживав

алкоголь. Це може викликати соціальні напруження, протести, антисоціальну поведінку та конфлікти.

Існує кілька кроків, які можна зробити для підвищення обізнаності про проблему зловживання алкоголем серед підлітків в Україні:

Законодавчі ініціативи: підтримка та впровадження законів і політики, спрямованих на обмеження вживання алкоголю серед молоді, забезпечення відповідальності продавців і покарання за порушення. Ефективні системи контролю можуть зменшити доступ молоді до алкоголю.

Просвітницькі кампанії: розробити та впровадити широкомасштабні просвітницькі кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності про небезпеку вживання алкоголю серед підлітків, їхніх батьків, вчителів та широкої громадськості. Це можуть бути інформаційні брошури, лекції, тренінги, публікації в ЗМІ та соціальних мережах.

Підтримка розвитку та психологічна допомога: Забезпечити, щоб молоді люди з схильністю до вживання алкоголю отримували професійну підтримку та консультації. Це можуть бути центри психологічної допомоги, групи підтримки, наркологічні консультанти.

Розвиваючі альтернативні заходи та відпочинок: створити та підтримати різноманітні позашкільні заходи, клуби, спортивні команди та інші види діяльності для підлітків, які пропагують здоровий спосіб життя та позитивний розвиток, а також допомагають їм знайти альтернативи споживанню алкоголю.

Партнерство з громадськими організаціями: партнерство з некомерційними організаціями, що працюють у сфері охорони здоров’я, психології та боротьби зі залежністю, допомагає підвищити обізнаність і розуміння вживання алкоголю молоддю.

Дослідження та моніторинг: проводити наукові дослідження та систематичний моніторинг вживання алкоголю серед підлітків, його поширеності та факторів, що призводять до вживання алкоголю підлітками.

РОЗДІЛ ІІІ. ПЛАН І АПРОБАЦІЯ ТРЕНІНГУ «ПРОФІЛАКТИКА ПІДЛІТКОВОГО АЛКОГОЛІЗМУ»

3.1 План тренінгу

Згідно з результатами проведеного дослідження, було вирішено організувати тренінг для учнів 9 класів, щоб надати їм глибше розуміння проблеми алкоголізму та усвідомлення її небезпечності. Головна мета цього тренінгу полягає в попередженні учнів про можливі наслідки та ризики зловживання алкоголем, надаючи їм необхідні знання та навички.

Було обрано саме проведення тренінгу, оскільки це ефективний метод навчання та формування свідомого ставлення до проблеми. Тренінг є інтерактивним форматом, який сприяє активному залученню учнів, їхньому особистому розвитку та засвоєнню знань.

Основні причини вибору тренінгу на профілактику підліткового алкоголізму:

Збагачення уявлень. Тренінг дозволить учням збагатити свої уявлення про проблему алкоголізму серед підлітків, розширити свої знання та розуміння щодо наслідків та ризиків зловживання алкоголем. Це допоможе їм бути більш обізнаними та свідомими при виборі щодо вживання алкоголю.

Попередження та свідомість. Тренінг надасть учням необхідну інформацію про наслідки та ризики зловживання алкоголем, що сприятиме формуванню свідомого ставлення до вживання алкоголю в цьому віковому періоді та майбутньому. Вони матимуть можливість зрозуміти, як це може вплинути на їхнє фізичне та психологічне здоров'я, взаємини з оточуючими та майбутнє.

Розвиток навичок. Тренінг допоможе учням розвинути навички прийняття рішень, вміння відмовлятися від споживання алкоголю під тиском ровесників та розважальних середовищ. Вони будуть навчатися

встановлювати межі, шукати альтернативні заняття та розваги, що сприятиме збереженню їхнього фізичного та психічного здоров'я.

Взаємодія та співпраця. Тренінг надасть можливість учням взаємодіяти, обмінюватися своїми думками, досвідом та ставленням до проблеми. Це створить позитивне середовище, де вони зможуть взаємно підтримувати один одного, спільно розвиватися та знаходити конструктивні рішення.

Мета тренінгу:

Метою тренінгу є розширення уявлень дітей про проблему зловживання алкоголем та свідоме усвідомлення непоправність наслідків, які це може мати для здоров'я у майбутньому. Таким чином, тренінг спрямований на підвищення обізнаності дітей, особливо тих, хто ще не має достатнього рівня знань щодо цієї проблеми.

Крім того, тренінг надасть дітям нові знання та навички, які допоможуть їм мінімізувати бажання зловживати алкоголем у майбутньому, або, якщо вони вже зіткнулися з цією проблемою, бути обізнаними про наслідки цієї шкідливої звички і способи побороти її.

Опис тренінгу:

Вступна частина:

Тренінг починається зі спільного обговорення важливості здорового способу життя та небезпек алкоголю. Також слід поділитись з учнями статистичними даними про відсоток підлітків, що вживають алкоголь в Україні, щоб вони розуміли масштаб проблеми.

Негативні наслідки алкоголю:

Обговорення фізичних, психологічних та соціальних наслідків вживання алкоголю на організм та життя підлітків.

Факти та міфи:

Проговорення основних міфів про алкоголь та надання об'єктивної інформації про його вплив на фізичне, психологічне та психічне здоров’я підлітків.

Також важливо підкреслити важливість розуміння ризиків від вживання алкоголю саме у підлітковому віці.

Соціальний тиск та вміння відмовлятися:

Обговорення, як соціальний тиск може вплинути на рішення підлітка щодо вживання алкоголю.

Розгляд стратегій відмовлятися, які допоможуть підліткам впоратися зі складними ситуаціями та зберегти своє здоров'я.

Альтернативні заняття та позитивний вплив:

Проведення обговорення про альтернативні заняття та хобі, які можуть відволікти підлітків від алкоголю.

Рекомендації:

Надання рекомендацій, які допоможуть підліткам знайти підтримку, якщо вони стикнуться з проблемами пов'язаними з алкоголем.

Завершення:

Нагадування про важливість кожного учасника і нагадування, що кожна особа може внести позитивні зміни в своє життя та життя оточуючих.

Надання можливості задавати запитання та поділитися враженнями про тренінг.

3.2 Апробація тренінгу

Тренінг розпочався з опублікування статистики про алкоголізацію підліткового населення України (наша країна вже не один рік очолює рейтинг країн, в яких великий відсоток підлітків вживають алкоголь на регулярній основі).

Після цього було ознайомлення з негативними наслідками вживання алкоголю у підлітковому віці:

1. Вплив на розвиток мозку: Вживання алкоголю в підлітковому віці може завдати непоправної шкоди розвитку мозку, що може призвести до проблем зі здоров'ям та навчанням.
2. Ризик залежності: Підлітки, які починають вживати алкоголь, належать до вразливої групи і мають високий ризик стати залежними в майбутньому.
3. Психологічні проблеми: Алкоголь може призвести до зниження настрою, збільшення ризику виникнення депресії, тривоги та інших психічних проблем.
4. Негативний вплив на фізичне здоров'я: Вживання алкоголю може спричинити проблеми з печінкою, серцем, шлунком та іншими органами, а також знизити імунітет.
5. Порушення соціальних взаємин: Вживання алкоголю може призвести до конфліктів з батьками, друзями та іншими людьми, а також до проблем у школі та у соціальному оточенні.
6. Зростання ризику травм: Підлітки, які вживають алкоголь, стають більш схильними до травматичних ситуацій, включаючи нещасні випадки, падіння, аварії та насильство.
7. Порушення навчання: Вживання алкоголю може вплинути на академічні досягнення та навчальну продуктивність, знизити концентрацію, пам'ять та здатність до вивчення нового матеріалу.

8. Ранні статеві зв'язки: Підлітки, які вживають алкоголь, частіше схильні до раннього початку статевих відносин, що може мати серйозні наслідки для здоров'я та підвищує ризик ранньої вагітності.

9. Ризик впадання у кримінальне середовище: Вживання алкоголю може підвищити ризик потрапляння у небажане товариство, включаючи кримінальне середовище та залучення до правопорушень.

10. Втрата контролю: Під впливом алкоголю підлітки можуть втратити контроль над своїми діями та приймати нерозумні рішення, що може мати серйозні наслідки для їхнього життя та майбутнього.

Наступним кроком було обговорення міфів про алкоголь. Під час цього етапу клас (18 осіб) було поділено порівну. Одна група називала міфи про алкоголь, які вони знали, а інша намагалась їх розвіяти. Учні достатньо добре впорались з цим завданням і використовували інформацію, яка була представлена на початку тренінгу. Отже, основні міфи, які було озвучено і розвіювання цих міфів:

1. "Алкоголь розслабляє і допомагає зняти стрес": Цей міф досить поширений, але насправді алкоголь не розслабляє, а тимчасово позбавляє людину контролю над своїми діями. Він може погіршити стрес та призвести до психологічних проблем.
2. "Позитивний вплив на настрій": Деякі люди вважають, що алкоголь може покращити настрій. Однак це лише тимчасове відчуття задоволення, а потім може виникнути погіршення настрою.
3. "Алкоголь нешкідливий у невеликих кількостях": Цей міф вказує, що помірне споживання алкоголю є безпечним. Однак будь-яка кількість алкоголю може мати шкідливі наслідки для здоров'я, особливо для підлітків.
4. "Алкоголь допомагає подружитись і стати крутим": Цей міф стверджує, що алкоголь полегшує спілкування та робить людей більш суспільними. Однак насправді він може призвести до неправильних рішень, конфліктів та проблем у взаєминах з іншими людьми. Також

навіть якщо за допомогою алкоголю й можна знайти друзів, то це скоріш за все будуть несправжні друзі, а лише компанія щоб випити.

Далі було активне обговорення про те, як деякі однолітки можуть тиснути або нав'язувати алкоголь. Учні пропонували свої варіанти, як можна відмовитись від вживання алкоголю. Наприклад, ввічливо відмовитись, сказати, що не п'єш через особисті принципи або піклуєшся про своє здоров'я. Було наголошено, що найкращим варіантом є змінити оточення, але якщо хочеться зберігати соціальні зв'язки і не нашкодити своєму здоров'ю – можна використати варіанти, які запропонували учні.

Наступною темою було коротке обговорення хобі та інтересів учнів, щоб нагадати їм, як можна проводити вільний час, не нашкодивши своєму здоров'ю та на користь своєму розвитку, як особистості. Серед озвучених захоплень були малювання, катання на велосипеді/скейті/самокаті, танці, вокал, гімнастика, виступи на сцені, вільна боротьба. Було обговорення гуртків, які відвідують школярі та можливостей у місті, де вони живуть і навчаються.

Останнім кроком перед завершенням були рекомендації, якщо хтось з учнів вже схильний до вживання алкоголю або таки стикнеться у майбутньому. Також можна використовувати ці рекомендації для допомоги іншим.

1. Звернення до довіреної особи: Підліток може звернутись до батьків, старших родичів, вчителів або іншої довіреної особи, якій він вірить. Розповісти про проблему і попросити поради та підтримки.
2. Звернення до шкільного кабінету психолога або консультанта: Багато шкіл мають психологічні служби, які можуть надати конфіденційну підтримку, поради та направити на потрібну допомогу.
3. Використання телефонних горячих ліній: Існують телефонні гарячі лінії та онлайн-сервіси, які надають підтримку в ситуаціях, пов'язаних з алкоголем. Такі служби можуть надати консультації та допомогу.

4. Запрошення друзів на спільне проведення часу: Підліток може запропонувати друзям активно проводити час разом, займатися спортом, хобі або іншими заняттями, які не пов'язані з алкоголем. Це допоможе знайти позитивну альтернативу та отримати підтримку оточуючих.

5. Звернення до професіоналів: Якщо проблема з алкоголем серйозна, можна звернутися до лікаря, психолога або нарколога, які зможуть надати кваліфіковану допомогу та рекомендації.

Під час завершення тренінгу була озвучена подяка усім учням за активну участь у обговореннях. Також запропоновано озвучити питання, враження від тренінгу.

Даний тренінг тривав 60 хвилин і відбувся після навчальних занять, за згодою класного керівника класу. Це дозволило дітям зосередитись на тренінгу і не відволікатись на інші речі. Учні були добре ознайомлені з темою і уважно слухали вступну і основну частини тренінгу. Вони проявляли активність і були зацікавлені в новій інформації.

В аудиторії не було перебивань або надмірного галасу, оскільки процес тренінгу відбувався під наглядом класного керівника. Діти успішно закріпили результати тренінгу, вони засвоїли всі шкідливі наслідки вживання алкоголю в молодому віці. Вони досягли згоди в своїх відповідях і уникнули можливих суперечок.

Взагалі, учні успішно справилися з завданням, вони зрозуміли і усвідомили важливість отриманих знань.

Висновки до розділу 3

Згідно з проведеним дослідженням, для учнів 9 класу був проведений авторський тренінг, спрямований на запобігання можливому алкогольному зловживанню цими дітьми та мінімізацію наявного впливу, якщо такий існує.

Під час тренінгу акцентувалися основні проблеми та негативні наслідки, пов'язані з алкоголем у молодому віці, а також було проговорення способів відмовитись від вживання алкоголю, тобто протидіяти тиску і нав’язуванню однолітків, а також обговорення альтернативних занять замість вживання алкоголю. Учням було пояснено, як правильно визначати свої межі і робити відповідальні вибори, а також як знайти конструктивні способи розваги та відпочинку без вживання алкоголю.

Учні активно брали участь у обговореннях, з інтересом слухали представлений матеріал та подякували за проведення тренінгу. Також школярі були ознайомлені, як протидіяти вже наявній алкоголізації і куди вони можуть звернутись в такому випадку, або що порекомендувати іншим підліткам з схильністю до вживання алкоголю.

Додатково, можна згадати про роль педагогічних керівників під час тренінгу. Вони виступали як модератори, створюючи сприятливу та відкриту атмосферу для діалогу. Вони вислуховували думки та досвід учнів, сприяли конструктивному обміну ідеями та виявляли інтерес до думок кожного учасника.

Наостанок, можна додати, що тренінг був успішним, оскільки учні проявили активну участь, виявили зацікавленість та зрозуміння важливості проблеми алкогольного зловживання серед підлітків. Представлені на тренінгу інформація та поради надали учням необхідні знання та навички для здорового та відповідального життя без вживання алкоголю.

ВИСНОВКИ

На основі теоретичної частини роботи зроблено висновок про те, що алкоголь має шкідливий вплив на організм підлітків, наприклад, проблеми з печінкою, серцем, судинами, психічні захворювання, десоціалізація тощо. На жаль, Україна входить до десятки країн, де поширена загальна алкоголізація та підлітковий алкоголізм. В українському суспільстві надто жорстке ставлення до алкоголізації підлітків. Батьки таких дітей можуть непропорційно жорстоко карати своїх дітей шляхом застосування фізичного насильства, що не покращує ситуацію в цьому плані. Загалом суспільство засуджує таких дітей. Правда в тому, що така поведінка погіршує фізичний, психічний, емоційний та соціальний стан цих дітей, які хочуть відгородитися від усього світу і продовжувати робити те, що робили раніше, а саме – пити.

Тут, навпаки, потрібне розуміння суспільства і батьків, тобто рука допомоги. Батьки не повинні так радикально реагувати на поведінку своїх дітей, їм навпаки потрібно допомогти вибратись із цієї ситуації ненасильницькими методами.

Загалом у батьків може бути багато варіантів допомоги таким дітям, наприклад: Батьки проводять глибокі розмови про поведінку дитини (потрібно запитати, чому дитина поводиться інакше, ситуація кожної дитини може бути різною).

Відповідно до результатів дослідження показали, що діти здатні зловживати алкоголем через самотність, відсутність друзів, відсутність вільного часу, можливостей корисної праці. Зважаючи на це, батькам варто подумати про те, щоб віддати дитину в одну з цих секцій, враховуючи загальні інтереси дитини (чи то футбол, чи то боротьба, чи музика, танці, вокал, малювання). Таким чином батьки мають змогу вирішити складну ситуацію дитини, яка нарешті зможе знайти справжніх друзів, перестати псувати своє здоров’я та бездумно проживати життя.

Опираючись на теоретичну частину було створено авторський опитувальник. Це опитування погоджено з науковим керівником.

Беручи до уваги загальну реакцію вибірки, можна відзначити наявність знань у цій галузі, розуміння та усвідомлення небезпеки проблеми. Респонденти визначили передумови та поширені причини підліткового алкоголізму, а також вказали на можливі шляхи вирішення проблеми. Крім того, у громадах відсутні конкретні заходи, спрямовані на запобігання та мінімізацію шкідливого впливу алкоголю на підлітків. Інша сторона медалі – відсутність програм соціальної роботи з молоддю, які могли б ефективно працювати в малих містах і селах.

Рішення, які пропонують опитані, включають посилення штрафів для торговців, які продають алкоголь неповнолітнім, і встановлення спеціальних камер. Батьки повинні приділяти більше уваги своїм дітям і приділяти їм необхідну увагу.

В Україні має бути запроваджена ефективна модель програми соціальної роботи для підлітків і молоді, яка може бути ефективно реалізована на практиці в малих містах і селах. Тобто мають бути вжиті спеціальні заходи, іншими словами, на державному рівні має бути розроблений план сприяння створенню більшої кількості гуртків та секцій (вільної боротьби, футболу, тенісу тощо) безкоштовно для громадян за рахунок державних коштів.

Для тренінгу було вирішено висвітлити основні проблеми та негативні наслідки, які може спричинити алкоголь у молодшому віці.

Загальні висновки дипломної роботи базуються на проведеному дослідженні, аналізі теоретичних даних та результатів тренінгу, спрямованого на профілактику підліткового алкоголізму. Основні висновки такі:

1) Підлітковий алкоголізм є серйозною проблемою, що негативно впливає на фізичне та психологічне здоров'я підлітків. Він може призводити до

зниження академічної успішності, проблем зі здоров'ям, залежності та девіантної поведінки.

2) Підлітки мають підвищену схильність експериментувати з алкоголем, особливо під впливом різних факторів, таких як ровесники, родина, соціальне середовище та медіа. Важливими факторами ризику є негативний приклад батьків, доступність алкоголю та недостатня освіта щодо шкідливості його споживання.

3) Результати дослідження підтверджують, що тренінг на профілактику підліткового алкоголізму має позитивний вплив на свідомість та усвідомлення шкідливості алкоголю серед учасників. Після тренінгу підлітки виявили більшу мотивацію уникати споживання алкоголю та розвинули навички прийняття розумних рішень.

4) Рекомендується розробити та впровадити широкомасштабну програму профілактики підліткового алкоголізму, яка буде включати тренінги, освітні заходи та сприяння розвитку позитивних альтернативних занять для підлітків.

5) Для ефективної профілактики підліткового алкоголізму необхідна співпраця з батьками, школою, медичними установами та іншими зацікавленими сторонами з метою створення здорового та безпечного середовища для зростання та розвитку молоді.

6) Дослідження підкреслюють потребу у подальших наукових дослідженнях в галузі підліткового алкоголізму з метою вивчення різних аспектів цього явища та розробки більш ефективних методів профілактики та лікування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гриценюк Ю., Залібовська–Ільніцька З. В. "Профілактика вживання алкоголю, наркотичних засобів та тютюнопаління серед підлітків." Актуальні проблеми соціальної сфери:[збірник статей студентів і викладачів/за заг. ред. НП Павлик]. (2022).
2. Максимова Н. Ю. "Психологічна профілактика вживання підлітками алкоголю та наркотиків." К.:«ВІПОЛ. (1997).
3. Максимова Н. Ю. "Психологічні фактори узалежнення неповнолітніх від алкоголю і наркотиків та засоби його попередження." К.: АПН України, Інститут психології ім. ГС Костюка. (1998).
4. Максимова, Н. Ю. "Психологія адиктивної поведінки: Навч. посіб." К.: ВПУ «Київський університет. (2002).
5. Павелків В. Р. «Психогенеза агресивної та деструктивної поведінки в підліткових субкультурах». (2019).
6. Пушкар В. А. Психологія адиктивної поведінки: Методичні рекомендації до курсу «Психологія адиктивної поведінки» для студентів IV курсу спеціальності «Психологія». (2012) . 16 с.
7. Ратинська О. "Соціальна профілактика адиктивної поведінки підлітків." Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота 1. (2016): 233-237.
8. Спіріна Т. О, Щендригін О. М. "Фактори ризику щодо алкоголізації підлітків та молоді." Збірник наукових праць «Педагогічні науки» 69.3 (2016): 45-48.
9. Kandel E., & Lazear E. P. (1992). Тиск з боку однолітків та партнерські відносини. Журнал політичної економії, 100 (4), 801.;
10. La Flair L. N., Reboussin B. A., Storr C. L., LeTourneau E., Green K. M., Mojtabai R., ... & Crum R. M. (2013). Насильство та занедбаність у дитинстві та перехідні стадії вживання алкоголю серед жінок: Підхід до аналізу прихованого переходу. Залежність від наркотиків та алкоголю;

11. Андерсон К. А., Берковіц Л., Доннерштейн Е., Хюсманн Л. Р., Джонсон Дж. Д., Лінц Д., ... & Вартелла Е. (2003). Вплив насильства у ЗМІ на молодь. Психологічна наука в інтересах суспільства, 4 (3), 81-110.;

12. Вагнер Х. Л. (2003). Алкоголь. Філадельфія: видавництва "Челсі Хаус";

13. Дасгупта А. (2011). Наука про пияцтво: як алкоголь впливає на ваше тіло і розум. Ленхем, штат Массачусетс: видавці Rowman & Littlefield.;

14. Ісмайлова Л., Лі Х. Н., Шоу С., Ель-Бассель Н., Гілберт Л., Терлікбаєва А., і Розенталь Ю. (2013). Психічне здоров’я та міграція: депресія, зловживання алкоголем та доступ до медичної допомоги серед мігрантів у Центральній Азії. Журнал охорони здоров'я іммігрантів та меншин, С. 1-11.;

15. Кайнак О., Вінтерс К. К., Каччола Дж., Кірбі К. К. & Аррія А. М. (2014). Надання алкоголю для неповнолітньої молоді: які повідомлення слід надсилати батькам? Журнал досліджень алкоголю та наркотиків, том 75 (4), 34-45.;

16. Майсто Стівен А, Марк Галиціо та Джерард Дж. Коннорс. Вживання наркотиків та зловживання. 6-е вид. Белмонт, Каліфорнія: Томсон Вадсворт, 2010.;

17. Мейфілд Дж., Фергюсон Л., і Гарріс Р. А. (2013). Нейроімунна сигналізація: ключова складова зловживання алкоголем. Сучасна думка в нейробіології;

18. Стюарт Т., і Вебстер Н. (2011). Проблематизація службового навчання: критичні роздуми щодо розвитку та дії. Шарлотта, Північна Кароліна: Інформаційний вік.;

19. Фергуссон Д.М., Лінскі М.Т. (1996). Зловживання алкоголем та сексуальна поведінка підлітків та ризик. Педіатрія, 98 (1), 91-96.;

20. Франклін К. М., Хаузер С. Р., Белл, Р. Л., та Енглман Е. А. (2013). Алкогольні напої, що містять кофеїн, - нова тенденція у зловживанні алкоголем J Addict Res Ther S, 4, 2.;

21. Фромме К., Строот Е. А., і Каплан Д. (1993). Комплексні ефекти алкоголю: Розробка та психометрична оцінка нової анкети щодо тривалості. Психологічна оцінка, 5 (1), 19.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ОПИТУВАЛЬНИК НА ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ, ЩО ВЖИВАЮТЬ АЛКОГОЛЬ

1. Ваш вік.

13-15

16-18

19-21

21-40

більше 40

2. На вашу думку, чи існує в Україні проблема алкоголізації молодого населення?

Так

Ні

3. Ви вживаєте алкоголь?

Так

Ні

4. Якщо Ви відповіли так, скажіть, як часто ви вживаєте алкоголь?

Щодня

Кілька разів на тиждень

Раз на тиждень

Кілька разів у місяць

Рідко (менше разу на місяць)

5. Чи спостерігали ви у себе або когось іншого які-небудь негативні наслідки від вживання алкоголю?

Так, фізичні (наприклад, погіршення здоров'я, ризик травм...)

Так, психологічні (наприклад, зміна поведінки, агрессивність, апатія, суїцидальні думки...)

Так, соціальні (наприклад, конфлікти з друзями або родиною, проблеми в школі/навчанні)

Ні, не спостерігав/спостерігала негативних наслідків

6. Чи відомі вам випадки продажу алкоголю неповнолітнім особам?

Так

Ні

7. Чи є\були серед вашого оточення підлітки, які схильні до вживання алкоголю?

Так

Ні

8. Чому на вашу думку люди у підлітковому віці починають зловживати алкоголем?

9. На вашу думку, які психологічні відмінності у тих підлітків, що вживають алкоголь і у тих, що не вживають?

10. На вашу думку, якщо батьки підлітка зловживають алкоголем, він гарантовано буде вживати також?

11. Як ви вважаєте, чи романтизують підлітки вживання алкоголю?

12. Як можна запобігти алкоголізації підлітків в Україні і чи це можливо взагалі?